

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.073/2017/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Lantos Bálint Ügyvédi Iroda (címe, ügyintéző: dr. Lantos Bálint ügyvéd) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a dr. Perédi Tamás ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve. (címe) I. rendű és a személyesen eljáró II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 25.P.20.044/2016/13. számú ítélete ellen az I. rendű alperes 14. sorszáma alatt benyújtott fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperes részére 15 napon belül 12 700 (Tizenkétezer-hétszáz) forint összegű másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

2008. október 8-án egyrészről a felperes mint adós és zálogkötelezett, valamint a II. rendű alperes mint adóstárs, másrészről az I. rendű alperes mint hitelező és zálogjogosult között közjegyzői okiratba foglalt, 15 év futamidejű, svájci frank devizanemben nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés jött létre.

A szerződés III. pontjában a felek rögzítették - többek között -, hogy *„A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az Adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az Adósoknak a Hitelezőnél vezetett számlái és a Hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az Adósok és a Zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az Adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a Hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”*

A felperes módosított keresetében kérte annak a megállapítását, hogy a kölcsönszerződés fenti, valamint a IV.1. pontjának a zálogfedezet kiegészítésével kapcsolatos rendelkezései érvénytelenek; a II. rendű alperest a kereset teljesítésének a tűrésére kérte kötelezni.

Az I. rendű alperes a sérelmezett kikötések jogszabályoknak megfelelőségére hivatkozva a kereset elutasítását kérte. A II. rendű alperes az elsőfokú eljárásban nem tett nyilatkozatot.

Az elsőfokú bíróság 13. sorszámú ítéletével megállapította, hogy a felek között 2008. október 8. napján létrejött szám alatt közjegyzői okiratba foglalt, ügyletazonosítójú, ingatlanjelzáloggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog típusú hitel kölcsönszerződés III. pontjának a fentiekben idézett rendelkezése érvénytelen; a II. rendű alperest az ítélet tűrésére kötelezte. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Az I. rendű alperest kötelezte az államnak - külön felhívásra - 18 000 forint kereseti illeték megfizetésére, és úgy rendelkezett, hogy a további 18 000 forint kereseti illetéket az állam, a perrel felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítélet indokolása a Polgári Törvénykönyvről szóló, 2014. március 14. napjáig hatályos 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 209/A. §-ának (2) bekezdésére, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 195. §-ának (1) bekezdésére, a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999 (II.5.) Kormányrendelet (Rendelet) 1. §-a (1) bekezdésének a), b) és j) pontjára hivatkozva részben találta alaposnak a keresetet.

Megállapította az elsőfokú bíróság a III. pontban rögzített szerződési feltétel tisztességtelenségét. A sérelmezett szerződéses feltételekből következően kizárólag az I. rendű alperes jogosult saját nyilvántartásai alapján annak a megállapítására, hogy a felperes szerződésszerűen teljesít-e, amely ellentétes a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) pontjában foglalt azon tilalommal, mely szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e. Mindezen felül az adósok elismerték, hogy tartozásuk összegét a közjegyző kizárólag a bank közlése alapján tanúsítsa, és a végrehajtási záradék alapján megindított végrehajtás megszüntetése iránti perben az adósoknak kell bizonyítani, hogy a tartozás nem a banki kimutatásoknak felel meg, amely ütközik a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontjában foglalt azon tilalomba, mely szerint tisztességtelennek minősül az a szerződési feltétel is, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Nem találta azonban tisztességtelennek az első fokú ítélet a IV.1. pontban meghatározott szerződéses kikötést, mert azokat a jogszabályi előírásokkal összhangban határozták meg.

Mindezek alapján megállapította a kölcsönszerződés III. pontja sérelmezett rendelkezéseinek az érvénytelenségét; és ezt meghaladóan elutasította a keresetet. A Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett úgy, hogy mindegyik fél viseli a saját költségét; és a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése szerint kötelezte az I. rendű alperest a le nem rótt kereseti illeték 50 %-ának a megfizetésére, és állapította meg, hogy a fennmaradó illetéket az állam viseli; míg a II. rendű alperesnek költsége nem merült fel, így az arról rendelkezést mellőzte.

Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte annak a megváltoztatását, a kereset teljes elutasítását, a felperesnek első- és másodfokú költségeiben marasztalását. Előadta, hogy tévesen foglalt állást az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a kölcsönszerződés III. pontja nem a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően került megfogalmazásra. A felek a szerződésben a közokirati ténytanúsítványra vonatkozó kikötéssel az I. rendű alperest terhelő bizonyítási kötelezettség teljesítésének a módjában állapodtak meg. Jogszerűen rendelkeztek úgy, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) irányadó rendelkezéseivel összhangban készült kimutatásról, annak közokirati tanúsítása érdekében közjegyzői ténytanúsítványt vesznek igénybe. A Ptk. 209. §-ának (6) bekezdése értelmében nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásainak megfelelően határozzák meg. A Hpt. 283. §-ának (1) és (3) bekezdései a törlesztési kötelezettségeivel késedelembe eső adóssal kötött szerződés felmondásának előfeltételéül szabja, hogy a pénzügyi intézmény a követelését, illetve az adós tartozását részletesen bemutató forgalmi összesítőt készítsen, és azt az adós rendelkezésére bocsássa. A jogalkotó a pénzügyi intézményhez telepítette a követelésének a bizonyítására vonatkozó kötelezettségét azzal, hogy az annak teljesítésére vonatkozó, fogyasztóvédelmi szempontból releváns szabályokat a szükséges részletességgel meghatározta. A szerződő felek pedig arról állapodtak meg egymással, hogy a pénzügyi intézmény miként tesz eleget a fennálló tartozás összege bizonyítására vonatkozó kötelezettségének. A Hpt. 275. §-ának (2) bekezdése módot ad az adósnak arra, hogy a részére nyújtott tájékoztatás tartalmát vitassa, azzal szemben kifogással éljen; a pénzügyi szervezetek panaszkezelésére vonatkozó szabályokról szóló 28/2014 (VII.23.) MNB rendelet 2.-4. §-a alapján panasszal fordulhat a pénzügyi intézményhez, ha megítélése szerint a tájékoztatás nem alkalmas a követelés bizonyítására. A közjegyzői tanúsítvány kiállítása sem minősülhet tisztességtelennek, mert a közjegyző a ténytanúsítvány készítésekor köteles figyelembe venni a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Közjegyzői tv.) 3. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat, így köteles megtagadni a közreműködést, ha azt olyan jogügylet kéri, amely jogszabályba ütközik, illetőleg amelynek célja tiltott vagy tisztességtelen. A közjegyzőnek nem kell vizsgálnia, hogy az adós élt-e kifogással a pénzügyi intézmény által kimutatásban közölt tartozás összegével szemben. A Hpt. 206. §-ának (2) bekezdése pedig azáltal, hogy még az adós kifogása esetén is feljogosítja a pénzügyi intézményt követelése érvényesítésére, egyértelművé teszi, hogy a közjegyzői ténytanúsítvány elkészítésének nem előfeltétele, hogy az adósok elfogadják a pénzügyi intézmény által a kimutatásban közölt tartozást vagy annak összegét. Az adósok alávetése arra vonatkozott, hogy a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződésből a hitelezői kimutatásban rögzített, őket terhelő tartozás összegéről a közjegyző olyan tanúsítványt állíthasson ki, amely utóbb a hitelezői követelés érvényesítéséhez, így végrehajtási eljárás kezdeményezéséhez is felhasználható, de nem mondtak le a kifogás jogáról. Hangsúlyozta ezen túl, hogy a forintosítási törvény alapján a szerződésben nováció történt, a nyilvántartott követelés helyébe meghatározott forintösszeg lépett, amellyel szemben a felperes jogorvoslatot vett igénybe, ezért nem releváns a közjegyzői ténytanúsítványra hivatkozás.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helyes indokai alapján történő helybenhagyását kérte. Rámutatott arra, hogy a sérelmezett rendelkezés arra vezet, hogy a bank a tényleges teljesítéstől függetlenül határozhatja meg a vele szerződő fél kötelezettségeit, elegendő a saját maga által egyoldalúan elkészített nyilvántartás adataira, mint közhiteles bizonyítékra hivatkozni, és azzal szemben kell az adósoknak bizonyítaniuk, amely tisztességtelen.

A II. rendű alperes a fellebbezési eljárásban sem tett nyilatkozatot.

Az ítéltábla fellebbezés hiányában a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján nem érintette a keresetet részben elutasító első fokú ítéleti rendelkezést, a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja szerint tárgyaláson kívül bírálta el, és azt a következők szerint nem találta alaposnak:

A per tárgyává tett kölcsönszerződésben kikötött szolgáltatás magáncélú felhasználásra irányult, fogyasztói kölcsönszerződésnek minősült, ebből következően a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH.2.tv) rendelkezései szerint kellett eljárni, amely hatálya annak 1. §-a (1) és (1a) bekezdésének értelmében a 2004. május 1. és 2014. július 19. között kötött azon fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki, amely deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. §-ának (1) bekezdése vagy 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált, illetve azon deviza alapúnak nem minősülő devizahitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, amelynek részévé vált a 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel. Mivel azonban az érdemben vizsgált, keresettel érintett szerződéses kikötések nem eredményeznek fizetési kötelezettséget, azok érvénytelenségével kapcsolatosan marasztalás nem kérhető, ezért helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződésre egyébként irányadó törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti felhívást.

A szerződéskötés időpontjában hatályban volt Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontja szerint nem minősül önmagában tisztességtelennek az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a mindenkori kölcsönösszeg meghatározása során a banki üzleti könyvek jelentik a kiindulópontot akkor, ha az nem tartalmaz olyan adósi nyilatkozatot, hogy feltétlenül és ellenvetés nélkül aláveti magát a bank részéről készített kimutatás adatainak, és nem tartalmaz kinyilatkoztatást arra sem, hogy a bank által a saját üzleti könyvei alapján készített és közjegyzői okiratba foglalt tartozáskimutatást mint közjegyzői ténytanúsítványt fogadja el a fennálló kölcsöntartozása közokirati tanúsításaként. Osztotta az ítéltábla a fellebbezés azon hivatkozását, hogy a banki kimutatás készítése összhangban áll a Hpt. hatályos rendelkezéseivel, és abból mindössze az következne, hogy a mindenkori kölcsönösszeg meghatározása során a banki üzleti könyvek jelentik a kiindulópontot, amennyiben az adós ennek ellenkezőjét nem állítja; ezáltal önmagában

nem jelent egyoldalú és indokolatlan előnyt a hitelező oldalán, ezért közokirati tanúsítás nélkül egyébként a tartozás megállapítása céljából a banki iratokra hivatkozás nem lenne tisztességtelen.

A perbeli szerződéses rendelkezés azonban nem a fenti esetkörbe tartozott, mivel a közokirati tanúsításra kiterjedő egyoldalú és feltétlen alávetésből következően a fogyasztó hátrányára határozta meg a szerződésszerű teljesítés megállapítását és változtatta meg a bizonyítási terhet.

A kikötésben az adós nem pusztán a tartozása tanúsításának a formáját ismerte el, mert a közjegyzői tanúsítványt a tartozás mindenkor összegének a közokirati tanúsításaként fogadta el, annak vetette alá magát, hogy a tartozása mértékét a bank közlése alapján tanúsítsa a közjegyző. A kikötésnek pedig az a következménye, hogy a hitelező dönt az adós szerződésszerű teljesítéséről, a kikötés a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztatja. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 21. §-ának előírása a végrehajtási záradék feltételeit fogalmazza meg, de nem tartalmaz olyan kikötést, amely az adóst kötelezné a végrehajtást kérő nyilvántartásainak elfogadására, vagy lehetővé tenné, hogy a tartozás összegét a végrehajtást kérő nyilvántartásai határozzák meg. A szerződéses kikötésen alapuló közjegyzői okirat közokiratnak minősül. A Pp. 195. §-ának (1) bekezdése alapján pedig a közokirat teljesen bizonyítja az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, azaz az adós tartozásának a tényét és a tartozás mértékét. Azzal szemben a fogyasztó adós kényszerül a (6) bekezdés szerinti ellenbizonyításra, annak a bizonyítására, hogy a közokiratban foglalt adat, tény - azaz a bankkal szembeni tartozásának a ténye vagy az összege - nem felel meg a valóságnak; a bizonyítási teher megfordulása pedig az igényérvényesítéssel szembeni védekezés elnehezítése folytán a felperesre egyértelműen hátrányos. Mindez a Rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontja szerinti tilalomba ütközik.

Nem értelmezte helytállóan ezzel szemben a jogszabályi rendelkezéseket az alperes a közjegyző hivatkozott ellenőrzési kötelezettségét érintően. A Közjegyzői tv. 111. §-ának (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akaratnyilvánítás tényét, a ténytanúsító okiratban pedig a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában; a 112. §-ának (1) bekezdése értelmében a közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét, míg a 113. §-a szerint a közjegyző felel azért, hogy a közjegyzői okirat a valóságnak megfelelően tartalmazza a közjegyző jelenlétében történt tényeket. A felhívott jogszabályi rendelkezésekből azonban nem vezethető le olyan értelmezés, hogy az alaki kellékek vizsgálatán felül a közjegyzőnek a fennálló tartozásösszegezésének a kiszámítását is ellenőriznie kellene, ebből következően a közjegyzői okirat és a ténytanúsítvány kiállításának garanciális rendelkezései nem változtatnak az adós szerződésszerű teljesítésének a hitelező általi meghatározásán és a közokirattal szembeni ellenbizonyítási kötelezettségen. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen állapította meg a kölcsönszerződés III. pontja hivatkozott kikötéseinek az érvénytelenségét. Figyelemmel a Kúria 6/2013. Polgári

jogegységi határozatában kifejtettek, az érvénytelen rész nélkül teljesíthető szerződésre tekintettel a hatályossá nyilvánításra nem kerülhet sor, mert a részleges érvénytelenség jogkövetkezménye az, hogy a szerződéses kikötés kiesik, így az érvénytelenség joghatása - az érvénytelen rész nélkül teljesíthető szerződés alapján - az, hogy a feltétel a felekre a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelent kötelezettséget.

Mindezek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az I. rendű alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az ítéltábla a jogi képviseleti tevékenységet végző felperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (3), (5) és (6) bekezdései, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján indokolt másodfokú jogi képviselői munkadíj megfizetésére.

A perköltség vonatkozásában a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapult.

Debrecen, 2017. április 4.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő